

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosa
mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus

JELENTÉSE

az AJB-3825/2021. számú ügyben
a Szarvasi Rendőrkapitányság látogatásával összefüggésben

Előadó: Tóthné Kiss Klaudia
Dr. Mézes Norbert

Érintett szerv:
Szarvasi Rendőrkapitányság

2021.

**Az alapvető jogok biztosa, mint OPCAT nemzeti megelőző mechanizmus
jelentése
az AJB-3825/2021. számú ügyben**

Előadó: Tóthné Kiss Klaudia

Összefoglaló

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatkörében eljáró alapvető jogok biztosának (a továbbiakban: NMM) munkatársai 2021. június 2-án a Szarvasi Rendőrkapitányságra (továbbiakban Kapitányság) látogattak.

A látogatás célja az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány (a továbbiakban: járvány) megelőzése, illetve következményeinek elhárítása érdekében tett intézkedések ellenőrzése volt, valamint annak vizsgálata, hogy a rendőrségi fogvatartottak jogait a járványügyi veszélyhelyzet miatt fenntartott korlátozások hogyan érintették.

A látogatócsoport tagjai megtekintették a Kapitányság előállító helyiségét, hivatali helyiségeit, és interjúkat készítettek a személyi állomány tagjaival és a rendőri szerv vezetőivel.

A tájékoztatás szerint a Kapitányságon – a rendőrségi egészségügyi protokollok előírásai szerint – a védekezési készség szintjét a veszélyhelyzet elrendelése óta fenntartják. Az Országos Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) által a rendőrség vezetői állománya részére kiadott, szakmai iránymutatásként szolgáló egészség-megőrzési és közegészségügyi rendőrségi feladatokról szóló Eljárásrend előírásainak az objektumban kialakított beléptetési rend, a lázmérés és kézfertőtlenítés megfelelték. A Kapitányság bejáratánál érintésmentes kézfertőtlenítő készüléket állítottak, a kihallgató helyiségben plexifallal védett munkaállomásokat alakítottak ki, illetve a szolgálati gépkocsikban a fertőzés elleni védekezéshez szükséges egyéni védőfelszerelések és a fertőtlenítő eszközök folyamatosan biztosítottak voltak.

A látogatáskor fogvatartott nem tartózkodott az épületben. A rendőrök a veszélyhelyzet kihirdetését követően foganatosított rendőri intézkedés során koronavírus-fertőzés gyanús személyt nem szállítottak a Kapitányságra.

A rendőrkapitányság vezetése mind a fogvatartottak, mind a személyi állomány védelmét célzó előírásokat teljesítette, és az előállított jogainak érvényesülését biztosító feltételeket a veszélyhelyzet körülményei között is megfelelően biztosította.

1. Az eljárás megindulása

A 2011. évi CXLI. törvénnyel kihirdetett kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni egyezmény fakultatív jegyzőkönyvének (a továbbiakban: Jegyzőkönyv) 1. cikke értelmében annak „*célja egy olyan rendszer létrehozása, amelyben független nemzetközi és nemzeti testületek – a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából – olyan helyszínekre látogatnak el rendszeresen, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól*”.

A Jegyzőkönyv 3. cikke szerint – az 1. cikkben megfogalmazott cél megvalósítása érdekében – valamennyi „*részes állam belföldi szinten létrehoz, kijelöl vagy fenntart egy vagy több látogató testületet (a továbbiakban: nemzeti megelőző mechanizmus) a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megakadályozása érdekében*”.

Magyarországon 2015. január 1-jétől nemzeti megelőző mechanizmusként az alapvető jogok biztosja jár el, aki az említett feladatainak teljesítése során a fogvatartási helyeken a szabadságuktól megfosztott személyekkel való bánásmódot beadvány és alapvető joggal összefüggő visszasság hiányában is rendszeresen vizsgálja.¹

A Kínzás és Más Kegyetlen, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőző Albizottság (Subcommittee on Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – továbbiakban: SPT) által 2020. március 25-én kiadott CAT/OP/10 számú Tanács (a továbbiakban: Tanács) rámutat arra, hogy a kínzás, és a kegyetlen, embertelen, vagy megalázó bánásmód és büntetések tilalmát kivételes körülmények fennállása esetén és veszélyhelyzet során is biztosítani kell.² A Tanács szerint az egyes országokban működő nemzeti megelőző mechanizmusok maguk dönthetnek a járványhelyzetben az általuk legmegfelelőbbnek tartott intézkedésekről.³ A nemzeti megelőző mechanizmusoknak a koronavírus-járvány során a társadalmi érintkezésekre vonatkozó korlátozások figyelembevételével kell gyakorolniuk a mandátumukat.⁴

1.1. A látogatás helyszíneinek kiválasztása

„A kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés tilalmának érvényesítésétől a nemzet létét fenyegető különleges körülmények vagy szükségállapot/veszélyhelyzet esetén sem lehet eltérni⁵.”

A Kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzési albizottság (a továbbiakban: SPT) 2020. április 7-én a koronavírus-járvánnyal

¹ Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 39/A. § és 39/B. § (1) bekezdés.

² Advice of the Subcommittee on Prevention of Torture to States Parties and National Preventive Mechanisms relating to the Coronavirus Pandemic (adopted on 25th March 2020) (a továbbiakban: Advice of the SPT) I/5. pont. <https://undocs.org/CAT/OP/10>

³ Advice of the SPT I/6. pont

⁴ Advice of the SPT IV/11. pont

⁵ Ld. a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet 2. cikk 2. pontját és az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről szóló 1976. évi 8. törvényerejű rendelet 4. és 7. cikkét.

(COVID-19) összefüggő tanácsai⁶ (a továbbiakban: SPT Tanácsok) szerint a szabadságuktól megfosztott emberek különösen sérülékeny csoportot képeznek.⁷

A Jegyzőkönyv 20. cikk e) pontja szerint az NMM a feladatai teljesítése érdekében a felkeresni kívánt helyeket szabadon megválaszthatja, és úgy döntött, hogy a rendőrségi előállítás végrehajtásának körülményeit Békés megyében, a Szarvason lévő Kapitányság látogatása keretében vizsgálja.

1.2. A vizsgálat célja és szempontjai

A koronavírus-járvány okozta veszélyhelyzetben az NMM feladatának tekinti annak ellenőrzését, hogy a járvány terjedésének megelőzése érdekében alkalmazott intézkedések mennyiben érintik a fogvatartottak alapvető jogait.

A nemzeti megelőző mechanizmus látogatásának célja a CPT által megfogalmazott ajánlások megvalósulása, a járványügyi veszélyhelyzet alatt a rendőrségi előállítás, a fogvatartottak szállításának, valamint az előállítás körülményeinek a vizsgálata volt. Az NMM vizsgálatának további szempontja volt, hogy a Kapitányság a veszélyhelyzet ismételt bevezetésekor, a szabadságuktól megfosztott személyek és a szolgálatot teljesítő munkatársak fertőzés elleni védelme érdekében milyen intézkedéseket tett, illetve számukra milyen védőfelszerelést biztosított.

A látogatás a fogvatartás körülményeit a következő szempontok szerint vizsgálta:

- intézkedések a koronavírus- fertőzés megelőzésére,
 - o a betegség-megelőzést szolgáló tájékoztató és figyelemfelhívó anyagok,
 - o a rendelkezésre álló egyéni védőeszközök és fertőtlenítő szerek;
- a koronavírus-fertőzés gyanúja esetén alkalmazandó rendőri intézkedések;
- a fogvatartottak elfogásának körülményei, különös tekintettel a kényszerítő eszköz alkalmazására;
- a fogvatartottak szállítása, különös tekintettel a speciális higiénés szabályok alkalmazására;
- az épület és a helyiségek állapota a fogvatartottak biztonsága és szükségletei szempontjából;
- az előállított személyek elhelyezése az előállító helyiségben;
- a fogvatartottak tájékoztatása az előállító helyiségbe történő elhelyezéskor;
- bánásmód az intézkedés alatt;
- kapcsolattartáshoz való jog érvényesülése: a közeli hozzátartozóval vagy harmadik féllel és a védővel való kapcsolatfelvétel lehetősége az egészségügyi válsághelyzet idején;
- sérülés vagy betegség jelzése esetén az előállított személy orvosi ellátása, a választott orvos általi vizsgálat lehetősége.

⁶ Advice of the Subcommittee to States parties and national preventive mechanisms relating to the coronavirus disease (COVID-19) pandemic. CAT/OP/10. <https://undocs.org/CAT/OP/10>

⁷ SPT Tanácsok 2. pont.

1.3. A nemzeti megelőző mechanizmus hatásköre

A nemzeti megelőző mechanizmus alapvető feladata, hogy a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés megelőzése céljából olyan helyeket látogasson, ahol embereket fosztanak meg a szabadságuktól. A Jegyzőkönyv 4. cikk 2. pontja értelmében szabadságelvonás mindennemű fogvatartást vagy bebörtönzést jelent, valamint egy személy elhelyezését olyan állami vagy magántulajdonú, őrizetbe vételi környezetben, amelyet az illető valamilyen bírói, közigazgatási vagy más hatóság utasítására önként nem hagyhat el.

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 97. § h) pontja szerint fogvatartott, „*akit törvény, illetőleg törvény alapján kiadott hatósági határozat alapján a szabad mozgáshoz és tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogában korlátoznak (őrizetbe vett, előzetesen letartóztatott, közbiztonsági őrizetben lévő, elfogott és előállított, elővezetett).*” Az Rtv. 97. § h) pontja alapján a Kapitányság a Jegyzőkönyv 4. cikk szerinti fogvatartási hely.

1.4. Az érintett alapvető jogok

- *Az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogainak tiszteletben tartásához és védelméhez való jog:* AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. [Alaptörvény I. cikk (1) bekezdés]
- *Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg.* Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható. [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés]
- *Egészséghez fűződő jog:* Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez. [Alaptörvény XX. cikk (1) bekezdés]
- *Az élethez és az emberi méltósághoz való jog:* Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. [Alaptörvény II. cikk]
- *Személyes adatok védelme:* Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez. [Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdés]

1.5. Az alkalmazott jogszabályok, állásfoglalások, iránymutatások

Nemzeti jogforrások:

- Magyarország Alaptörvénye;
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.);
- az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye);

- a Strasbourgban, 1987. november 26-án kelt, a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről szóló európai egyezmény kihirdetéséről szóló 1995. évi III. törvény;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmódok elleni nemzetközi egyezmény kihirdetéséről szóló 1988. évi 3. törvényerejű rendelet;
- a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés elleni Egyezmény Fakultatív Jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 2011. évi CXLIII. törvény (a továbbiakban: Jegyzőkönyv);
- a Fogytékossággal élő személyek jogairól szóló Egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény (a továbbiakban: CRPD);
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.);
- a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati szabályzat);
- a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló 40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet (a továbbiakban: veszélyhelyzet elrendelése);
- 27/2021. (I. 29.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet kihirdetéséről és a veszélyhelyzeti intézkedések hatálybalépéséről (a továbbiakban: veszélyhelyzet ismételt bevezetése)
- az ORFK által kiadott 29000/3485-59/2020.ált. számú, a 2020. évben azonosított új koronavírus kapcsán elrendelt veszélyhelyzetből adódó egészség-megőrzési és közegészségügyi tárgyú rendőrségi feladatokról szóló eljárásrend (a továbbiakban: Eljárásrend);
- az ORFK által kiadott 29000/8615-4/2020.ált. számú, a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos ajánlások a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben (a továbbiakban: Ajánlások).

Nemzetközi források:

- A CPT 2. Általános Jelentése [CPT/Inf (92) 3];
- A CPT 12. Általános Jelentése [CPT/Inf (2002) 15];
- A CPT 21. Általános Jelentése [CPT/Inf (2011) 28];
- A CPT a fogvatartottak szállításáról szóló jelentése [CPT/Inf (2018) 24];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 5 to 16 December 1999 [CPT/Inf (2001) 2];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 24 March to 2 April 2009. [CPT/Inf (2010) 16];
- Report to the Hungarian Government on the visit to Hungary carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 3 to 12 April 2013 [CPT/Inf (2014) 13].

1.6. A látogatás módszere

A Jegyzőkönyv 4. cikk 1. pontjának értelmében az államnak a nemzeti megelőző mechanizmus látogatásait bármely, a joghatósága és ellenőrzése alatt álló helyen lehetővé kell tennie, ahol embereket valamely hatóság utasítására, kezdeményezésére, hozzájárulásával vagy elfogadásával a személyes szabadságuktól megfosztják vagy megfoszthatják.

A nemzeti megelőző mechanizmus feladatainak teljesítése körében az NMM személyesen és munkatársai útján is eljárhat.

A látogatócsoport tagjai a 'do no harm' elvet⁸ tiszteletben tartva, a járványhelyzet okozta szükségzerű korlátozásokra⁹ figyelemmel, a látogatás során védőfelszerelést viseltek, továbbá a személyes meghallgatások során megfelelő távolságot tartottak. A látogatócsoport tagjai a járvány miatt alkalmazandó előírásokat¹⁰ betartva járták végig az Objektum azon helyiségeit, ahol a fogvatartottak megfordulhatnak, megtekintették azok berendezését és felszerelését. A fogvatartottakra vonatkozó iratokba betekintettek, egyes iratokról másolatot kaptak, néhány irat a látogatást követően került megküldésre.

A személyes meghallgatások előzetesen kidolgozott, iránymutatásként szolgáló kérdéssor alapján történtek.

1.7. Szankciók tilalma

A Jegyzőkönyv 21. cikke értelmében semmilyen hatóság és tisztviselő nem rendelhet el, nem alkalmazhat, nem engedélyezhet, és nem tűrhet el semmilyen személy vagy szervezet elleni szankciót, ha az illető a nemzeti megelőző mechanizmussal akár valós, akár hamis információkat közölt, és az adott személyt vagy szervezetet semmiféle más jellegű hátrány sem érheti.

A látogatás résztvevői: Dr. Mézes Norbert
Tóthné Kiss Klaudia

A látogatás időpontja: 2021. június 2.

2. Tényállás és megállapítások

Az Rtv. 33. §-a sorolja fel azokat az eseteket, amikor a rendőr valakit további intézkedés megtétele céljából elfog, és az illetékes hatóság elé állít¹¹, illetve a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthat.¹² A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig,

⁸ Tanács I/4. pont

⁹ Tanács I/7. pont

¹⁰ Lásd az Eljárásrend II-III-IV. fejezeteit

¹¹ Lásd az Rtv. 33. § (1) bekezdését.

¹² Lásd az Rtv. 33. § (2) bekezdését.

de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője, indokolt esetben, egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.¹³

2.1. Szarvasi Rendőrkapitányság

A Kapitányságon előállító helyiség¹⁴, előállításra használt hivatali helyiségek, illetve nyomozati cselekmények végrehajtására szolgáló helyiségek találhatóak. A kapitányságon a kihallgatások rögzítésére alkalmas speciális kihallgató helyiség és modern távkihallgató helyiség is volt.

2.2. Előállítottak szállításának körülményei

Az Eljárásrend IV. fejezet 2. pontja szerint „(...) a szolgálati járművekben az állomány részére szórófejjel ellátott, flakonos kiszerezésű, vírus-, baktérium-, és gombaölő hatású felületfertőtlenítő szer elhelyezése szükséges.”

Az Eljárásrend IV. fejezet 3. pontja arról rendelkezik, hogy „a műanyag/nejlon takarófüliát valamennyi, intézkedés alá vont személy szállítására szolgáló, nem mosható ülőfelületű kárpitozással rendelkező szolgálati gépjárműben biztosítani kell.”

Az előállított személyeket a szolgálati autókban szállítják, illetve rendelkeznek egy 9 személyes rendőrségi kisbusszal, amit előállításra is használnak. A látogatás előtti napokban egy kerekes székkal közlekedő személy szállítására használták a kisbuszt, ezért eltávolították a középső széksort, hogy megfelelő módon tudják a Kapitányságra szállítani.

Több személy egyidejű előállítása esetén több gépkocsit és nagyobb létszámú személyzetet rendelnek ki az intézkedéshez, illetve ha ilyen akció elrendelésére kerül sor, akkor előállító csoportot hoznak létre, és a szállításához igénybe veszik a Kapitányság kisbuszát is.

A szolgálati gépjárművek biztonsági övvel felszereltek voltak.

A járművekben volt maszk, kesztyű, védőruházat és az ún. AIDS csomag, ami a 2020-ban a COVID-19 betegség megjelenésekor rendszeresített védőfelszerelés egységcsomag. Ülészvédő huzatot használtak az autókban a higiénia biztosítása érdekében, vagy ha nem állt rendelkezésre a mosható ülészvédő huzat, akkor egy pokrócot terítettek rá az ülésre.

A fogvatartott személyek fertőzés elleni védelmét szolgálta a lázmérés és a kézfertőtlenítés. Maszkot és kesztyűt kellett viselnie az előállított személynek és az eljáró rendőröknek is, amennyiben az előállított személynek nem volt saját maszkja, akkor azt biztosították számára. Ha a rendőrök azt észlelnék, hogy az intézkedés alá vont személynél a koronavírus fertőzés gyanúja merül fel: köhög, lázas beteg, abban az esetben értesítik a mentőt, a 2020 márciusában kiadott veszélyhelyzetből adódó egészség-megőrzési és közegészségügyi tárgyú rendőrségi feladatokról szóló ORFK eljárásrendnek¹⁵ megfelelően. A látogatás időpontjáig ilyen eset nem fordult elő. A gépkocsi fertőtlenítése szolgálatváltáskor történik meg, amit a szolgálatirányító rendel el és ellenőriz. Minden technikai eszközt fertőtlenítenek.

¹³ Lásd az Rtv. 33. § (3) bekezdését.

¹⁴ Szolgálati szabályzat 2. § 6. pont.

¹⁵ Lásd az Eljárásrend V. fejezet F) pont 3) alpontját.

Emellett minden pénteken gépkocsi szemlére kerül sor, ami a gépkocsik nagytakarítását jelenti. Ha a COVID fertőzésre utaló információ csak később derül ki, Békéscsaba és Gyula között van egy fertőtlenítő állomás ahol a mentőt és a rendőrségi gépkocsit is fertőtlenítik ózongenerátoros eljárással, és ebben az esetben a kísérést biztosító rendőrt is megvizsgálják a mentősök.

A látogatás az előállítottak szállítási körülményei kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.3. Fogvatartott előállítása a Kapitányságon

A CPT a rendőrségi fogva tartás kapcsán hangsúlyozta, hogy a „rendőrségi őrizetbe vett személyeket haladék nélkül, világosan tájékoztatni kell minden jogukról”.¹⁶

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerint az előállítás rövid időtartamú, legfeljebb 8 órán át tartó fogva tartás, amelyet a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, legfeljebb 4 órával meghosszabbíthat. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.¹⁷

Az Rtv. 33. § (4) bekezdése értelmében az „előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.” A rendőri szervek által alkalmazott Eljárásrend V. fejezet F) pont 3. alpontja szerint „Amennyiben az eljárással érintett személy /intézkedés alá vont személy (...) esetében felmerül a fertőzés gyanúja a személyi állomány tagja haladéktalanul intézkedik az érintett személy elkülönítésére és telefonon értesíti az OMSZ-t.”¹⁸

2021. január 1- június 2 közötti időszakban 151 főt állítottak elő, közöttük 130 férfit, és 21 nőt, 138 felnőttet, 13 fiatakorút, és 3 külföldi személyt. A félév alatt összesen 2 személyt helyeztek el az előállító helyiségben.

A tájékoztatás szerint előállítás leggyakrabban bűncselekmény elkövetése, elfogás, előállítás, szabálysértési őrizet és elővezetés miatt történik. Ritkán kerül sor arra a Kapitányságon, hogy az előállított személyt az előállító helyiségben helyeznék el, mert többnyire az ügyben eljáró rendőr hivatali helyiségében állítják elő. A közelmúltban előállított mozgáskorlátozott személyt sem helyezték el az előállító helyiségében, hanem abba a hivatali helyiségbe került, ahol a meghallgatása zajlott.

Általános eljárás a Kapitányságon, hogy az intoxikált, agresszív személyt nem a kapitányságra, hanem az orvosi rendelőbe állítják elő a rendőrök, ilyen esetben mentőt hívnak.

A járvány miatt már az előállítás helyszínén kötelező mind az előállítottak, mind a végrehajtást intéző rendőrök részére is a kézfertőtlenítés, az orr-szájmaszk és gumikesztyű használata. A Kapitányság épületében a védőmaszk és kézfertőtlenítő használata szintén kötelező. Amennyiben az ügyfél vagy a fogvatartott nem rendelkezik maszkkal, azt biztosítanak számukra a rendőrségi egészségügyi protokolloknak megfelelően. Belépéskor az előtérben kihelyezett pedálos kézfertőtlenítő készülék használatával történik a kézfertőtlenítés.

Plexifallal védet munkahelyet alakítottak ki a kihallgató helyiségben, tanúk esetében pedig a kihallgatási jegyzőkönyv elektronikus megküldését, illetve kitöltését is lehetővé tették, a személyes kontaktusok számát ezzel is csökkentve.

¹⁶ CPT/Inf (92) 3, 37. pont.

¹⁷ Lásd az Rtv. 33. § (3) bekezdését.

¹⁸ Országos Mentőszolgálat

A veszélyhelyzet elrendelése óta nem fordult elő, hogy koronavírus-fertőzés gyanús személyt állítottak volna elő a Kapitányságon.

Amennyiben a járőrök koronavírus fertőzöttel vagy ilyen személlyel kapcsolatba került fogvatartottal szemben intézkednek, a szolgálatirányító parancsnok felé jelzik, aki a mentőket értesíti az egészségügyi intézkedések megtétele céljából.

Nincs külön intézkedési terve a Kapitányságnak, az ORFK által kiadott Eljárásrend és a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos Ajánlások szerint járnak el.

A látogatás az előállítás kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.4. Elhelyezés, tárgyi feltételek

„A rendőrségi fogvatartásnak alapvetően aránylag rövid időtartamúnak kell lennie. Következésképpen a fogva tartás fizikai körülményeitől a rendőrségi intézményekben nem várhatóak el, hogy olyan jók legyenek, mint más fogvatartási intézményekben, ahol az embereket hosszú ideig tartják. Azonban bizonyos elemi szükségleteket ki kell elégíteni.”¹⁹

A „zárkákát továbbá pihenőeszközzel kell felszerelni (pl. rögzített szék vagy pad), az éjszakára is fogságban tartott személyek számára pedig tiszta matracot és takarókat kell biztosítani.”²⁰

A rendőrségi zárkák kívánatos mérete – nem minimum értéként értelmezve – a rendőrségi fogva tartás speciális jellegére figyelemmel, hét négyzetméter.²¹

Az objektum földszintjén szolgálatirányító helyiséggel szemben található a régi típusú, egyetlen előállító helyiség, amelynek alapterülete 4,62 négyzetméter volt.

Az előállításra szolgáló tiszta helyiségben egy jó állapotú, de rendkívül keskeny hagyományos fából készült pad volt rögzítetten elhelyezve az előállítottak számára. A helyiség végében ráccsal védett módon egy radiátor fűtőtest volt. A fölötte levő két nagyméretű ablak biztosította a természetes megvilágítást. A helyszínen kapott információk szerint az ablakok befelé nyithatók. A helyiség mennyezetén LED világítótest és egy megfigyelő kamera volt elhelyezve. Az interjúkból leképeződő gyakorlat alapján az intézkedéseket foganatosító rendőrök ritkán helyeznek el oda előállított személyt, az elmúlt félévben kétszer fordult ez elő.

Az előállító helyiséghez közvetlenül WC vagy mosdó helyiség nem kapcsolódik. A fogvatartottak az épületrész folyosóján a pár méterre lévő, férfi ügyfelek számára fenntartott WC és mosdó helyiségeket tudják használni, valamint egy újabb állapotú, riasztóval felszerelt akadálymentesített toalettet, amely egyben a női ügyfelek számára is kijelölt mosdó helyiség. A megtekintett helyiségekben a COVID fertőzés elleni védekezés előírásai szerinti kézfertőtlenítő szerek és eldobható papírtörölköző, illetve a helyes fertőtlenítő kézmosásról szóló tájékoztatók is megtalálhatók voltak. Az egyik ügyfél WC ajtajára egy figyelmeztetés volt kifüggesztve, hogy azokat az állomány tagjainak a saját egészségük védelme érdekében, valamint a rendőrségre háruló kiemelt feladatok hatékony ellátása érdekében tilos használni.

¹⁹ CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

²⁰ CPT/Inf (92) 3, 42. pont.

²¹ CPT/Inf (92) 3, 43. pont.

Az előállított személyeknek az előállítás maximális időtartamáig tartó, akár éjszakába nyúló tartózkodásra alkalmatlan bútorzatú helyiségben történő elhelyezése veszélyezteti az Alaptörvény II. cikkében megfogalmazott emberi méltósághoz való jog érvényesülését.

2.5. Kapcsolattartás, hozzátartozó és a védő értesítése

A rendőrségi fogvatartás kapcsán a CPT különösen fontosnak tartja, hogy a fogvatartott a fogvatartás tényéről az általa kiválasztott harmadik felet (családtag, barát, konzulátus) mielőbb értesítse, és az ügyvédhez való jogát gyakorolhassa.²²

A CPT 1999. évi magyarországi látogatásáról szóló jelentés ajánlásai szerint biztosítani kell a hozzátartozó vagy a harmadik személy késelem nélkül történő értesítését, továbbá a jogi képviselőhöz történő hozzáférés lehetőségét hatékony módon, a fogvatartás első pillanatától kezdődően. A hozzátartozó értesítésének követelményét a CPT 2009. és 2013. évi látogatásairól készült jelentések ismételten hangsúlyozták.²³

Az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint a „fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozója vagy más személy értesítését kérje, ennek érdekében a fogvatartottat nyilatkoztatni kell. A fogvatartott által értesítendőnek megjelölt személy értesítésének kötelezettsége a rendőrséget terheli, az értesítést a rendőrség indokolatlan késelem nélkül teljesíti. Ha az értesítés ténye az eljárás során keletkezett adatok alapján veszélyezteti az intézkedés célját, akkor az értesítést el kell halasztani és akkor kell megtenni, amikor a veszélyeztetés már nem áll fenn. (...)”

A fogvatartott személyt – már az előállítás helyszínén – szóban, később pedig írásban is tájékoztatják a rendőrök a jogairól, és arról, hogy az előállítás során mi történik vele. A tájékoztatóból az intézkedés alá vont személy is kap egy példányt. Ha nem írja alá az előállított személy, hatósági tanút vonnak be a rendőrök, a tájékoztatás megtörténtének tanúsítására.

Védő kirendelése elektronikusan az ügyvédi kamarán keresztül történik, ami jól, hétvégén történő kirendelés esetén egy kicsit nehezebben működik. Amennyiben az intézkedés alá vont személy a saját jogi képviselőjét, vagy védőjét kéri, a rendőrök értesítik a kért személyt.

Fiatalkorúak esetében a törvényes képviselő értesítése automatikusan megtörténik. Ha erre nincs mód, a Dévaványai gyermekotthonból hívnak egy nevelőt, mivel a fiatalkorú személy kihallgatásához elengedhetetlen a képviselő jelenléte. Fogvatékkal élő-, cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt álló személy esetén a gondnokát értesítik. Amennyiben a gondnok nem elérhető, a helyi Szenvedélybetegek Otthonától kérnek segítséget az ügygondnokkal történő kapcsolatfelvételhez, mert a rendőrségi eljárások lefolytatásához szükséges a képviselő jelenléte.

Külföldi személlyel való intézkedés során a személyi állomány nyelvtudására alapoznak és a megközelítőleg 12 (a többek között német, orosz, arab) nyelvre lefordított tájékoztatót használják, amely a megkérdezett rendőrök véleménye szerint elegendő az elsődleges

²² CPT/Inf (92) 3, 36. pont.

²³ CPT/Inf (2001) 2, 30. pont, CPT/Inf (2010) 16, 23. pont, CPT/Inf (2014) 13, 22. pont.

tájékoztatáshoz. Speciális esetben a Google alkalmazás segítségével fordítják le, illetve a határrendészeti kirendeltségen dolgozó kollégák segítségét is kérhetik a tájékoztató anyagok lefordításához. Ha kényszerítő intézkedésre vagy nyomozati cselekmény végrehajtására kerül sor, tolmács kirendelése kötelező az eljárásban. Külföldi előállított a hozzátartozóját és a nagykövetséget is értesítheti, illetve a nagykövetségek kijelölt ügyvédeit is el lehet érni ilyen esetekben. Tolmács mindig elérhető éjszaka, és hétvégén is. Helyben is van több tolmács, és Békésről is tudnak hívni szükség esetén.

A rendőrök a fogvatartottak kapcsolattartásra vonatkozó jogait járványhelyzet idején is biztosítják. A telefonos értesítéseket mindig a szolgálatirányító parancsnok vagy magasabb beosztású rendőr végzi. Ha a fogvatartott hozzátartozója telefonon nem elérhető, személyes kiértesítést végeznek. Amennyiben a hozzátartozó más kapitányság illetékességi területéhez tartozik, annak a járőrei végzik el a kért értesítést. Az intézkedéseket, illetve értesítéseket személyesen végrehajtó rendőröknek az elkerülhetetlen személyes kontaktusok során az Eljárásrend C) pont 1/b. alpontjában megfogalmazott „szoros kapcsolat” elkerülésére kell törekedniük.

Az Ajánlásokban foglaltak szerint a magánlakásban, illetve amennyiben a rendőri intézkedéssel érintett személyek kiléte ismert, nyilvános helyen vagy egyéb zárt térben végrehajtandó intézkedésre való felkészülés során a rendőröknek tájékozódni kell, hogy az ott lakók vagy intézkedés alá vont személyek fertőzés gyanús esetnek minősülnek-e vagy sem. Az Eljárásrendben meghatározott protokollról, illetve a védőeszközök alkalmazásáról ez alapján döntenek az eljáró rendőrök.²⁴

A látogatás a hozzátartozó és a jogi képviselő értesítéséhez való jog kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

2.6. Előállított személyek orvosi ellátása

A CPT 12. számú általános jelentésében fejti ki, hogy az „*orvoshoz jutás jogának magában kell foglalnia a fogvatartottnak azt a jogát, hogy kívánsága szerint olyan orvos vizsgálja meg, akit ő maga választott (...).*”²⁵ Amennyiben a fogvatartottak kezelése a rendőrhatalóság által biztosított orvos feladata, a rossz bánásmódok megelőzése érdekében biztosítani kell, hogy a fogvatartott az általa kiválasztott orvos vizsgálatát is kérhesse.²⁶

A jelentés a 42. pontjában arról is rendelkezik, hogy a *”Rendőrségi fogvatartott személyek minden orvosi vizsgálatát a rendvédelmi személyzet hallótávolságán kívül, illetve ha az érintett orvos másképp nem kéri az adott esetben, a személyzet számára nem látható módon kell elvégezni.”*

Az Rtv. 17. § (2) bekezdése értelmében, a *„rendőri intézkedés során a kényszerítő eszköz alkalmazása esetén lehetőleg kerülni kell a sérülés okozását, az emberi élet kioltását. Az intézkedés folytán megsérült személy részére – amint ez lehetséges – segítséget kell nyújtani, szükség esetén a rendőr gondoskodik arról, hogy a sérültet orvos elláthassa, kórházi*

²⁴ Lásd az Ajánlások 3. oldal 5. bekezdését.

²⁵ CPT/Inf (2002) 15, 42 pont.

²⁶CPT/Inf (92) 3, 36. és 37. pont.

elhelyezése esetén a hozzátartozó vagy más, a sérülttel kapcsolatban álló személy erről értesüljön.”

Az Rtv. 18. § (2) bekezdése szerint *„A rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogva tartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.”*

A szabadságuktól az Rtv. 33. § (3) bekezdése alapján, előállítás címén megfosztott személyek kapcsán a Szolgálati szabályzat 31. § (7) bekezdése mindössze annyit ír elő, hogy *„elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni”*.

Az Eljárásrend F) pont 1. alpontja értelmében *„az ésszerű és takarékos készletgazdálkodási kötelezettségre is figyelemmel, amennyiben bármely oknál fogva a fertőzés lehetősége felmerül, gumikesztyű, illetve szájmaszk viselése kötelező.”*

Az előállított személy maszkot és kesztyűt kap, belépéskor megméri a testhőmérsékletét, és a kezét fertőtlenítenie kell a pedálos adagoló használatával. Ha a koronavírus-fertőzés gyanúja felmerül az intézkedés alá vont személynél, akkor nem viszik be a Kapitányságra. A szolgálatirányító parancsnok a jelzést követően értesíti a mentőket, amelyek munkatársai védőfelszereléssel látják el az előállított személyt és a rendőröket, majd tesztvizsgálatra szállítják az előállítottat.

Kényszerítő eszközök pl. testi kényszer, bilincs alkalmazása után az intézkedő rendőrök automatikusan, a sérülések megvizsgálása és ellátása céljából orvoshoz viszik az előállítottakat. Szarvason az Egészségközpontban működő házi orvosok, illetve 16 óra után az ügyelet biztosítja az orvosi ellátást. Szükség esetén az orvos kimegy a Kapitányságra. Amennyiben ez mégsem lehetséges, a Békéscsabai Kórház Rendelőintézetébe viszik az orvosi ellátást igénylő fogvatartott személyeket. Az előállított a saját orvosát is kérheti, a rendőrök felhívják, de ha nem ér rá, vagy nem fogadja, akkor az előzőekhez hasonlóan járnak el. Ön- és közveszélyes személyhez, szuicid tentamen veszélye esetén mentőt hívnak, ezekben az esetekben az orvos beutalja a pszichiátriára a fogvatartott személyt.

Az, hogy az intézkedést foganatosító rendőr viszi-e orvoshoz az előállított személyt, a szolgálatváltás időpontjától, vagy az időközben felmerülő soronkívüli feladattól is függ.

Amennyiben panasza van az előállítottnak az eljáró rendőrre, akkor leváltják a kísérelésből és behívják az ügyeletes parancsnokot, aki kivizsgálja a panaszt, és másik rendőr kíséri tovább a fogvatartottat az orvoshoz.

Az előállított személy orvosi vizsgálatán az őrzésbiztonsági szempontok az elsődlegesek. A kísérő rendőrök „nem látják, hogy mi történik, de hallják” az orvos és fogvatartott közötti bizalmas kommunikációt, mert bent vannak az orvosi vizsgálaton.

Amennyiben a fogvatartottnak állandó gyógyszereket kell szednie, krónikus betegségben szenved, a szükséges életmentő gyógyszereit (pl. inzulint, asztma pipát) behozhatja magával, és a hozzátartozók is behozhatják számára.

Az előállított egészségügyi ellátásáról készült dokumentációkat a fogvatartására vonatkozó iratokhoz csatolva a szolgálatirányító helyiségben lévő lemezszekrényben tárolják, amelyhez illetéktelen nem férhet hozzá.

Veszélyezteti az Alaptörvény VI. cikk (3) bekezdésében meghatározott személyes adatok védelméhez fűződő jog érvényesülését, ha az orvosi vizsgálat során az orvos és fogvatartott közötti bizalmas kommunikációt a kísérést végrehajtó rendőr is hallja.

2.7. Bánásmód a Kapitányságon

Az Rtv. 42. § (5c) bekezdése értelmében *„az előállító egység előterében és a rendőrségi fogda területén – a zárka, a WC és a tisztálkodásra szolgáló helyiség kivételével – a fogvatartás rendjének biztosítása, bűncselekmények, szabálysértések és fegyelmi vétségek megelőzése, továbbá a fogvatartott életének, testi épségének megóvása céljából elektronikus formában kép, hang vagy kép és hang együttes felvételére, továbbítására és rögzítésére alkalmas elektronikus megfigyelési eszközt helyezhet el, amellyel felvételt készíthet.”*

Az Rtv. 42. § (4) bekezdése értelmében *„A képfelvevő által megfigyelt területre belépő személyek tájékoztatását elősegítő módon figyelemfelhívó jelzést, ismertetést kell elhelyezni a képfelvevők elhelyezéséről, az adatkezelés tényéről.”*

Az előállító helyiség előterében megfigyelő kamera volt elhelyezve, azonban előállításkor élőerős őrzést biztosítanak, az előállító helyiség előtt ül a rendőr. A kamerás megfigyelésre való tájékoztatás az előállító helyiség ajtajára volt kifüggesztve.

Az ajtó belső felén *„az előállított/elővezetett személyek jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről”* szóló tájékoztató volt olvasható, amely tartalmazta a rendőri intézkedéssel kapcsolatos panasz benyújtásának lehetőségei mellett az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának elérhetőségeit is.

A CPT 12. számú Általános Jelentésének 47. pontja szerint *„A rendőrségi fogvatartottak számára megfelelő illemhelyet kell biztosítani kulturált színvonalon, és kielégítő tisztálkodási lehetőséghez kell jutniuk. Közvetlenül álljon rendelkezésükre ivóvíz, és megfelelő időben étkezést kell biztosítani számukra, naponta legalább egyszer teljes értékű étellel (...).”*

A Szolgálati szabályzat 31.§ (7) bekezdés harmadik mondata szerint „A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, valamint nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik.” A Szolgálati szabályzat 31. § 11. pontja értelmében a *„személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy élelemmel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik.”*

A WC és mosdó helyiség az Eljárásrend előírásainak²⁷ megfelelően volt felszerelve, a mellékhelyiségben a folyékony szappan és kézfertőtlenítő, eldobható papírtörölköző rendelkezésre állt²⁸. A mellette levő újabb állapotú akadálymentesített WC a fertőzés megelőzés és higiéniai szempontoknak megfelelően szintén kellően felszerelt és tiszta volt.

Abban az esetben, amikor a Kapitányságon vizeletminta gyorsteszt vételére kerül sor kábítószer fogyasztás gyanúja esetén, a WC helyiség piszoár helyiségében kéri az előállítottat az azonos nemű rendőrök ellenőrzése mellett vizeletminta adásra, kizárva ezzel az eredmény meghamisításának (pl. víz hozzáadása) lehetőségét.

²⁷ Lásd az Eljárásrend III. fejezet 4. és 5. pontját

²⁸ Ld. Melléklet, (2) kép

Ruházatvizsgálatot csak azonos nemű rendőr végez a helyszínen, illetve zárkába helyezés előtt, szűrő-vágó eszköz birtoklásának kizárása érdekében.

Terhes nőt nem vezetnek elő, ha felügyelet nélküli kiskorú maradna otthon a rendőri intézkedés során, biztonságba helyezéséről gondoskodnak, vagy nem állítják elő az intézkedés alá vont személyt az eljáró rendőrök.

A fiatalkorúakat és gyermekeket érintő ügyekben a Kapitányságnak egy olyan munkatársa jár el, aki a velük való bánásmódot ismeri, és egyben jelzőrendszeri tag.²⁹

Az 5 órát meghaladó fogvatartás kapcsán az előállítottakat nyilatkoztatják az étkezés lehetőségéről, az esetleges speciális étrendről, és a rendszeresen szedett gyógyszerekről. A különleges étkezési szükségletű előállítottak speciális élelmének beszerzése letéti pénzből történik, amennyiben nem megfelelő számára a készleten lévő élelmiszer. Muszlim vagy nem húsos étrenden levő személynél vegetáriánus ételmet biztosítanak. A látogatócsoport tagjai által megtekintett raktározott (pl. abonett, kacsá-, liba-, sertés májkrém, töltött káposzta stb.) élelmiszerek között lejárt szavatosságú nem volt.

A nők speciális szükségleteinek felmerülése esetén a szükséges dolgokat elsődlegesen otthonról behozatják, ha ez nem lehetséges a letéti pénzből vagy a rendőrség számlájára történő vásárlással szerzik be a higiénés termékeket.

Az Ajánlások³⁰ arra figyelmeztetik a rendőröket, hogy a járvány miatt kialakult helyzetben, a korlátozások miatt fokozottabb stresszel járó intézkedési szituációkban *„kiemelten fontos az állampolgárokkal folytatott helyes kommunikáció megválasztása, a rendőri intézkedések eredményességét nem veszélyeztető empátikus eljárás lefolytatása annak érdekében, hogy az intézkedés alá vontak érezzék, hogy a hatósági beavatkozás elsődleges célja az ő biztonságuk megteremtése és a kialakult helyzet mielőbbi rendezése.”*

Az objektumban dolgozó rendőrök között egyetértés mutatkozott abban, hogy az intézkedések során konfliktusmentes kommunikációra törekszenek az előállított személyekkel.

A rendkívüli eseményeket, panaszokat parancsnoki tényfeltáró vizsgálat követi. Az ügy objektivitását szem előtt tartva, nem a szolgálatirányító parancsnok veszi fel az előállított panaszát. A panaszfelvevőt hívják be, az eset dokumentálására, mert valamilyen szinten a szolgálatirányító is részt vesz az intézkedésekben. Ezt követően az ügyeletes parancsnok vagy vezető ügyeletes is kivizsgálja a panaszt.

Az előállított személyekkel való bánásmóddal összefüggésben jelenleg nincs folyamatban fegyelmi eljárás a kapitányság beosztottaival szemben.

A látogatás az előállítottakkal való bánásmód kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt.

²⁹ Az észlelő- és jelzőrendszer intézmények, szakemberek és magánszemélyek közötti együttműködés, melynek célja a problémák, veszélyeztető tényezők, krízishelyzetek észlelése és jelzése az erre a célra kijelölt professzionális szolgáltató (pl. gyermekjóléti szolgálat) felé. Folyamatos együttműködés és információáramlás biztosítása az egyének és családok problémáinak mielőbbi megoldása érdekében. Célja a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése.

³⁰ Lásd az Ajánlások 3. oldal 8. bekezdését.

2.8. Kényszerítő eszközök használata

A CPT által 2018-ban kiadott, a fogvatartottak szállítására vonatkozó elvárásait tartalmazó összefoglaló anyagban a fogvatartottak hátrabilincselésére vonatkozóan megállapította, hogy az a kényelmetlenség és a sérülés kockázatára figyelemmel kerüendő.³¹

Az Rtv. 15. § (2) bekezdése alapján, „Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.”

A Szolgálati szabályzat 39. § (1) bekezdése értelmében „az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.”

Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr meghatározott célból, vagyis a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy „önkárosításának megakadályozására,³² támadásának megakadályozására,³³ szökésének megakadályozására,³⁴ ellenszegülésének megtörésére”³⁵ alkalmazhat bilincset.

A Szolgálati szabályzat 39. § (2) bekezdése előírja az eljáró rendőr számára, hogy az intézkedés alá vont személy magatartása szempontjából, hogyan tegyen különbséget, meghatározva, hogy mi tekinthető passzív ellenszegülésnek, aktív ellenszegülésnek, vagy támadó magatartásnak.

A 41. § (6) bekezdése aa) pontja szerint a rendőri intézkedés során a kezek hátrabilincselése akkor indokolt, ha „a bilincs alkalmazására testi kényszer útján kerül sor, vagy alapos okkal tartani lehet rendőr elleni támadástól, valamint szökéstől.”

Az ORFK Rendészeti Főigazgatósága által kiadott Ajánlásokban a rendőri intézkedések szakszerű végrehajtása érdekében a járványügyi veszélyhelyzettel összefüggésben fogalmaznak meg figyelemfelhívó ajánlásokat a rendőrség állománya számára.

Ilyen figyelemfelhívó ajánlás, hogy a megkezdett rendőri intézkedés közben a beszerzett információk és az intézkedés alá vont személy nyilatkozata, magatartása függvényében a rendőrnek folyamatosan mérlegelnie kell a védőeszközök használatának szükségességét, vagy azt, hogy a rendőri intézkedések időtartama ne haladja meg a 15 percet és a szoros kapcsolat elkerülése érdekében a rendőrök az okmányok felmutatását kérik az igazoltatások során annak átvétele helyett. Javasolja továbbá azt is, hogy a rendőrök a szolgálat befejezésekor a szolgálati gépkocsik átadás-átvétele előtt a belső felületek, kezelő szervek fertőtlenítéséről gondoskodjanak.

Kényszerítő eszközt ritkán alkalmaznak a rendőrök. A helyszínen döntenek az eljáró rendőrök a személy magatartása alapján, és többnyire ittas, vagy kábítószer hatása alatt álló

³¹CPT Transport of detainees Factsheet June 2018 (A CPT elvárásai a fogvatartottak szállításával összefüggésben), CPT/Inf (2018) 24, 3. pont.

³²Rtv. 48. § a) pont.

³³Rtv. 48. § b) pont.

³⁴Rtv. 48. § c) pont.

³⁵Rtv. 48. § d) pont.

személynél alkalmaznak bilincset. Jellemzően előre bilincselnek, „*agresszív, erőszakos személy esetén a támadás háritása végett*” hátra bilincselnek. Az egyik rendőr által adott tájékoztatás szerint kényszerítő eszköz alkalmazása esetén 99,5 %-ban bilincset használnak, évente 1-2 alkalommal vetnek be vegyi eszközt, gumibotot pedig nem használtak az elmúlt egy évben. Testi kényszer alkalmazása szintén magatartásfüggő, nagyon kevés alkalommal történik, kb. évi 10-15 esetben szükséges, olyan esetekben, ha felszólításra a személy nem engedelmeskedik, valamint szökés vagy támadás megakadályozásakor.

Az áttekintett 5 db kényszerítő eszköz alkalmazásáról készített jelentés szerint a kezek hátrabilincselésére 3 alkalommal került sor: egy alkalommal az ellenszegülés megtörése, két esetben a szökés megakadályozása miatt volt rá szükség. Előre bilincselést két esetben: önkárosítás megakadályozása és szökés kísérlete miatt alkalmaztak. A jelentéseket parancsnoki véleményezés és kivizsgálás követte. A korlátozó eszközök indokoltságának Rtv. szerinti minősítése megfelelő volt. Mindegyik esetben megállapításra került, hogy szükséges, jogszerű, szakszerű és időarányos volt a bilincs alkalmazása. A vizsgált jelentésekben a tényállás leírása részletes volt, a jelentések részeként tájékoztató rész szólt arról, hogy a Rtv. 92.§ (1) bekezdése szerint a kényszerítő eszköz alkalmazása miatt, az intézkedést foganatosító rendőri szerv mellett az alapvető jogok biztosához is fordulhat az eljárás alá vont személy.

A dokumentumok szerint a rendőri intézkedések a veszélyhelyzet újbóli elrendelése után történtek, de egyikben sem esett szó az Eljárásrend előírásaiból fakadó általános és személyi-, vagy a szolgálati gépjárművek használatára vonatkozó különleges higiénés feltételek megteremtéséről.

A látogatás kényszerítő eszközök vonatkozásban alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt nem észlelt. Felhívom azonban a figyelmet arra, hogy a személyes szabadságot korlátozó intézkedések adminisztrációja során – a járvány miatti előírások betartását is rögzítve – nagyobb körütekintéssel járjon el a rendőri állomány.

2.9. A személyi állomány munkavégzésének körülményei

Az ORFK vezetőjének helyettese által 2020. március 20-án jóváhagyott Eljárásrend szerint a Rendőrség vezetői állománya a koronavírus betegség járványügyi helyzetének változásairól, az irányítása alá tartozó személyi állományt tájékoztatni köteles.³⁶

Szolgálatba lépéskor, az eligazítás során a szolgálatirányító parancsnok számára előírás ennek megfelelően az állomány tájékoztatása az aktuális járványügyi helyzetről, de kötelessége a figyelemfelhívás a fokozott személyi higiéné, és a szolgálati helyeken, illetve a szolgálati járművekben alkalmazandó, a fertőzés megelőzését szolgáló speciális szabályok betartására is. Az Eljárásrend rendelkezik arról is, hogy a területi szervek készítsenek a betegség megelőzést szolgáló tájékoztató anyagokat, és ezeket az állomány számára elérhető módon helyezték ki, illetve juttassák el részükre.³⁷

A COVID fertőzés miatt két váltásban dolgoznak a takarítók a kapitányság helyiségeiben: 06.00-10.00 és 15.00-19.00 óra között. A kilincsek, különböző felületek,

³⁶ Lásd az Eljárásrend II. fejezet 2. pontját

³⁷ Lásd az Eljárásrend II. fejezet 3. és 4. pontját

közösségi helyiségek, mosdók és WC-k fertőtlenítése egész nap, folyamatos jelleggel történik. A takarítás minősége, a tisztaság megfelelő volt.

A látogatás napján összesen 30 fő volt szolgálatban a kapitányság állományából beleértve a Gyomaendrődi és Dévaványai Rendőrőrsön dolgozó állományt is. Az ellenőrzött szarvasi objektumban 10 hivatásos állományú, 1 fegyveres biztonsági őr és 3 munkavállaló dolgozott.

Állománytábla szerint 74 fő hivatásos állományú, 14 fő rendvédelmi igazgatási alkalmazott és 4 munkavállaló dolgozott a rendőrkapitányságon. 12 státusz betöltetlen volt. Nem volt jelentős a fluktuáció.

Az objektumban 4 fő fegyveres biztonsági őr teljesített szolgálatot.

A járványhelyzetről, az ahhoz kapcsolódó fertőzésveszélyről, és a védekezés módjáról a személyzet minden tagja részletes tájékoztatást kapott. Az Eljárásrendet és a rendőri intézkedésekkel kapcsolatos Ajánlásokat kitűzték jól láthatóan az épületben lévő faliújságokra. Kézfertőtlenítő készüléket helyeztek el a Kapitányság bejáratánál, és a beléptetés részeként kötelező a testhőmérséklet mérés, a maszk viselésének ellenőrzése, szükség esetén annak felajánlása az ügyfél részére.

A pandémiás helyzet kapcsán az ORFK kidolgozott egy részletes útmutatót arról, „Hogyan őrizzük meg a pszichés stabilitásunkat a járvány idején?” címmel, amit szintén kifüggesztettek a faliújságra.

Az egyik rendőr beszámolója alapján alkoholos kézfertőtlenítő, kesztyű, arcmaszk már a járvány előtt is rendelkezésre állt. Aktuálisan nincs ellátási probléma, a védőfelszerelésekből raktár készletük van. A rendőrök számára és a szolgálati gépjárművekbe is megfelelő mennyiségű védőfelszerelést, maszkot, kesztyűt, kezeslábast, kéz- és felületfertőtlenítőt biztosít a Kapitányság vezetősége. Az elhasznált védőfelszerelések pótlására heti rendszerességgel kell az igénylést leadniuk a Békés Megyei Rendőr-főkapitányság felé.

Önkéntes alapon COVID védőoltásra is volt lehetőség, 3 féle vakcina közül választhattak a személyi állomány tagjai. Mivel határhoz közel van a kapitányság, ezért már korábban más védőoltásokat is biztosítottak az itt dolgozó rendőröknek pl. malária védőoltást, vagy Hepatitis elleni oltást.

Nincs jelentős leterhelés, ellenkező tendencia tapasztalható: az állomány tagjai keresik az olyan alkalmakat, amikor jelentkezhetnek a túlórára és annak elszámolását jelentő plusz feladatra. A forrónyomos, készenléti szolgálatok során keletkezik túlóra, amit 2 havi időkeretben számolnak el. Túlórák tekintetében új rendszert vezettek be a tényleges munkaidő figyelembevételével: pl. a szolgálatirányítók 30 perccel korábban kezdenek, a szolgálat átadás-átvételek időigénye miatt, amit plusz munkaidőként, túlmunkaként számolnak el. A dolgozók szabadidőben is kérhetik a túlórák megváltását.

A járvány miatt személyes jelenléte igénylő képzés 2019-ben volt utoljára a rendőrök elmondása szerint. Az aktuális képzések online valósultak meg, és a pandémiás helyzetre figyelemmel Skype konferencián beszéltek más kapitányságokkal. Lassan, a vírushelyzet javulásával kezdtek elindulni a személyes jelenléte igénylő képzések is. Egyik kollégájuk baleseti helyszínelő képzésre ment el a napokban Budapestre, de pl. az útlevelkezelő és határrendészeti vagy az információbiztonsági képzés még online zajlott. Személyes jelenléte igénylő havi eligazításra, idén májusban került sor első alkalommal.

Az OPCAT, CPT fogalmakkal tisztában voltak a megkérdezett rendőrök. A vezetők olvassák az alapvető jogok biztosának jelentéseit a rendőrségi látogatásokról, és az ezekből leszűrhető tapasztalatokat, a szükséges mértékben a havi eligazítások során ismertetik az állománnyal. Éves szinten képzéseket tartanak az állománynak a kínzás, embertelen megalázó bánásmód megelőzése témában, amit az oktatási naplóban rögzítenek.

A Békés Megyei Rendőr-főkapitányságon dolgozó két pszichológus végzi az alkalmassági vizsgálatokat. A pszichológusok ezen kívül érzékenyítő- tréningeket tartanak, pl. a roma származásúakkal való bánásmód kapcsán az állománynak. Traumatikus esemény után, ilyen igény esetén, konzultáció keretében segítséget adnak az eljáró rendőröknek.

A Kapitányság épületében lévő hivatali helyiségekben a bútorzat nem volt újszerű, de rendezettség és tisztaság jellemezte a tágas irodákat. Felújított – női és férfi – szolgálati öltözők és zuhanyzók álltak rendelkezésre a beosztottak számára. A változó munkarendben dolgozó, éjszakai szolgálatot is végző rendőrök számára pihenő szoba is kialakításra került.

Rekreációs lehetőségként, oltási igazolvány birtokában lehetséges a konditerem használata is, amely után a fertőzésveszély elkerülése érdekében kötelezően fertőtlenítik az eszközöket.

A megkérdezett dolgozók szerint a munkahelyi légkör jó, a csapat összetartó. A fluktuáció kismértékű az állomány tagjai szerint.

A látogatás a munkavégzési körülmények kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságot nem észlelt.

3. Összefoglalás

A vizsgálat időpontjában a Kapitányságon előállított személy nem tartózkodott, így a látogatócsoport a személyzet és a vezetőség tagjaival készített interjút. A veszélyhelyzet elrendelése óta koronavírus-fertőzés gyanús személyt nem állítottak elő a rendőrségi objektumban.

A Kapitányság dolgozói az Eljárásrend és Ajánlások előírásai szerint jártak el a járvány idején.

A fizikai, személyes jelenlétet igénylő találkozásokat korlátozták, azonban az intézkedéseket fogantató, illetve az értesítéseket személyesen végrehajtó rendőrök munkavégzése során a személyes kontaktus elkerülhetetlen volt. A fertőzés elleni védelem biztosítása érdekében a szájmaszkok, a fertőtlenítő eszközök és védőfelszerelések mind a Kapitányság épületében, mind az előállítottak biztonságos szállítására használt szolgálati gépkocsiban rendelkezésre álltak.

A Kapitányság személyi állománya a fogvatartottak kapcsolattartáshoz fűződő jogainak érvényesülését a járványügyi veszélyhelyzet idején is biztosította.

A látogatócsoport az előállítottak orvosi vizsgálata kapcsán alapvető joggal összefüggő visszásságra utaló körülményt állapított meg és a személyes szabadságot korlátozó intézkedések adminisztrációja miatt fogalmazta meg aggályait.

4. Ajánlások, javaslatok

A látogatás megállapításaival összefüggésben az Ajb. 32. § (1) bekezdése alapján felkérem a **Szarvasi Rendőrkapitányság vezetőjét**, hogy gondoskodjon

1. az előállított személy orvosi vizsgálata során annak elkerüléséről, hogy az orvos és fogvatartott közötti bizalmas kommunikáció során a kísérő rendőr hallótávolságon belül legyen;
2. az előállító helyiségben elhelyezett pad cseréjéről, biztosítva, hogy a bútorzat pihenésre alkalmas legyen.

Budapest, 2021. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

Melléklet

1. számú kép: Figyelmeztető felirat az objektum bejáratánál és a pedálos kézfertőtlenítő készülék

2. számú kép: Kézmosási lehetőség a mosdókban

3. számú kép: Mellékhelyiség a női és a mozgáskorlátozott ügyfelek számára

4. számú kép: Előállító helyiség

4. számú kép: Irodai bútor

5. számú kép: Fertőtlenítőszer, védőfelszerelés a szolgálatirányító helységben

6. számú kép: A szolgálati gépjármű csomagterében elhelyezett védőfelszerelések